ב״ה

מהות ושרש נפשות בעלי חיים

תוכן הענינים

נפש כל חי 1
ה׳בהמה׳ העליונה 3
השלכות מעשיות 5
שיטת הרמ״ק שאין להם נפש, וביאורו ע״פ חסידות 7

Request this Paper (Members) | Request this Paper (Guest) | Sign up

נפש כל חי

הלשונות ׳נפש׳ ׳רוח׳ ו׳נשמה׳ אינם כינויים זהים להכח הרוחני השופע בהאדם להחיותו ולקיימו, אלא מצביעים הם על כוחות שונות שתפקידם שונה אחד מחבירו. בין פעולות אלו, יש הנמצאים (לא רק בבני אדם, אלא) גם אצל בעלי חיים[1].

ולכן מצינו שהתורה משתמשת בהכינוי ׳נפש׳[2], או ׳רוח׳[3] בין כלפי הבעל חי, בין כלפי הבן-אדם, כי לשתיהם ׳נפש׳ ו׳רוח׳ [אלא שמהותה ואיכותה של ׳נפש׳ או ׳רוח׳ הבהמה אינו דומה לאיכותה של נפש ורוח האדם[4]], חוץ מלשון ׳נשמה׳[5] שכמעט[6] לא נמצא בכתוב בקשר לבעלי חיים[7], כי הוא מורה

---

1) האמונה הרמה (לראב״ד א, ו): שראינו האבן והאילן והסוס והאדם כולן גשמים, אחר כן לאילן ולסוס ולאדם ההזנה והגדול והולדת הדומה, ואין חלק בהם לאבן, והוא כולל משותף לשלשה, וראינו הסוס על דרך משל והאדם ייוחד, מוסף אל ההזנה והגדול והולדת הדומה, בחוש והתנועה, והשגות אחרות מהדמוין, והציור וזולת זה ממה שיתבאר לך עוד, ואין חלק בהם לאילן ולא לצמחים כלל, וראינו האדם מלבד זה ייוחד באשר ישכול המושכלות, ויוציא המלאכות, ויבדיל בין המגונה והנאה במעשים, ידענו מכל זה שבקצת הגשמים דבר נוסף על ענין הגשמיות.

2) יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה (בראשית א, כ); וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה (שם, כא); תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ (שם, כד); וּלְכָל חַיַּת הָאָרֶץ... אֲשֶׁר בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה (שם, ל); וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ (בראשית ב, כ); וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֶדְרֹשׁ אֶת נֶפֶשׁ הָאָדָם (בראשית ט, ה); וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה (בראשית ט, י); וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּלֵהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נַכֶּנּוּ נָפֶשׁ (בראשית לז, כא); כָּל נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו (בראשית מו, טו); כָּל נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ (שמות א, ה); נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ (שמות כא, כג); נֶפֶשׁ הַגֵּר (שמות כג, ט); כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הִוא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם ... כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם (ויקרא יז, יא-יב);

3) הַמַּבּוּל ... לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים (בראשית ו, יז); מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפּוֹ (שמואל ב כב, טז); וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי ה׳ (מלכים א כב, כא); נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ וְרוּחַ לַהֹלְכִים בָּהּ (ישעיה מב, ה); אָכֵן רוּחַ הִיא בֶאֱנוֹשׁ וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם (איוב לב, ח); רוּחַ אֵל עָשָׂתְנִי וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּחַיֵּנִי (איוב לג, ד); אַל תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס (קהלת ז, ט); כָּל רוּחוֹ יוֹצִיא כְסִיל (משלי כט, יא); וּמֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּכֵד עִיר (משלי טז, לב); וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה (תהלים לב, ב). מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמָעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ (קהלת ג, כא); וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ (קהלת יב, ז).

4) רזיאל המלאך (ע׳ כד, ירושלים תשי״ח): האדם מעולה על כל בהמה וחיה ובהמות וחיות. נפש חיות מעולה מצמחים, לא נאמר בהם נפש חיה. נפש אדם היא מעולה מכל חי בארץ, נפש החיים רוח טהור נשמת חיים מאת ה׳, היא נר ה׳, ויודעת דעת ועצות ומזימות, ושומעת ורואה וטועמת ומריחה ומשמשת בכל הגוף ומבקשת עניני הגוף, כי נפש כל בשר דמו בנפשו, נפש כל בשר דמו היא...

ואין בריה בלתי רוח. אבל זו הרוח משובחת ומסוגלת, לא נתנה אלא לאדם. התכונים לדבר דברים צחים, שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים, שיש לו צלם ודמות, דעת ומזימה, מחשבת הלב, ורגיל הלשון, ותשמיש כח באבריו חצונים. עדיפות אדם מן הבהמה. ועדיפות בהמה על הצמחים, כי הבהמה מכיר את בעלה, יודעת שובע שמחות ורעבון ומכיר מזונותיה, יש בה כח ללכת, אך אין לה הרהור ומחשבת אדם בעניני העולם, אף הרהורי אכילה ושתיה אין לה, וחסרת מרגילות הלשון. והיא עודפת מצמחי השדה, כי צמחי השדה אין בו רוח כי אם גדולו, וחסר הוא מאדם חבור ותשמיש, והבהמה הילוך.

© All Rights Reserved, JLI’s Machon Shmuel: The Sami Rohr Research Institute, 2015
MachonShmuel.com | info@MachonShmuel.com

אויף געטאהן א דבר גדול, און וויל איינרעדן די וועלט אז דאס טוט מען אזוי ווי מ'דארף, באווארענען שלום בית, זאל ניט זיין קיין צובראכענע פאמילע לעבן,

אדער נאך מערער, א יחיד איז ניט גענוג גרויס, ער טראכט וועגן די טובה פון כלל ישראל, אזוי ווי פון כלל ישראל האט היטלער צוגענומען ר"ל ווי זייער גירסא - היטלער האט גארנישט קאנט טאהן, ס'איז מער ניט ווי כגרזן ביד החוצב בו - אבער דאס רעדט מען דאך אזוינע וואס על השם ועל משיחו, איז אזוי ווי היטלער האט צוגענומען זעקס מליון אידן, גייט ער אריינברייינגען זעקס מליון, פון וואנעט וועט ער זיי נעמען, נעמט ער זיי פון גוים, וואס וועט ער האבן די תועלת, דאס איז דאך ענינים פון הלכה רווחה בישראל, אז "עשו איז שונא לישראל", אבער ער איז דאך א דורש טוב עמו, במילא האט ער מחליט געווען אז ער גייט מציל זיין דעם אידישען פאלק, דורך וואס, ווי גערעדט שבת (בשלח), מ'נעמט קעראסין (נפט) און מ'גיסט אופן פייער.

די אמת'ע סיבה פארוואס איז דאס דערפאר וואס ער איז למטה מכל המשקים, אז ער דערזעט א גוי, ווערט ער באזיך אראפ געפאלן וואס הייסט יענער איז א גוי, און ער איז רח"ל געבארן געווארן אין א פאלק וואס האט אינגאנצן פערציג מליון, האט ניט אין זיך געהאט אט די אלע וואס האבן גע'הרג'ט זעקס מליון מענטשן, און לא נגע ולא פגע זיי שלאפן דערנאך רואיק, מיט די אלע דריי בליון גוים וואס ארום זיי, ניט נאר די אכציג מליון וואס האבן גע'הרג'עט - די אלע דריי בליון גוים, זיינען אויך געשלאפן רואיק, און ער אז ער גנב'עט א פרוטה לאזט דאס עם ניט שלאפן, ער איז א שוואך מענטש איז ער באזיך אראפ געפאלן, דער גוי - זאגט ער - ער קאן עסן אלץ וואס ער וויל, און האט א געשמאק אין דעם עסן, און אז ער דערהארגעט א מענטשן ניט נאר ער שלאפט רואיק, נאר ער בארימט זאך דערנאך, אז ער האט דערהארגעט אזויפיל מאל גוים, מיט אזויפיל מענטשן.

אז ער האט א ביקס, גייט ער ארויס אין וואלד און שיסט חיות ועופות, וואס ביסטו פאר א טיסער, גייט ארום א בעל חי און וויל לעבן און דו האסט ניט וואס צו טאהן, זוכסט זיך עפעס א ענין, אז זאל בא דיר צונעמען די לאיבג ליוליקאיט די בארדאס, ווי זיי רופון דאס דא (נ.י.) דו ווילסט בא זיך צונעמען די בארדאס, שלאג זיך קאפ אין וואנט, ר"ל, - פארשטייט זיך אויכעט - שלאגן קאפ אין וואנט וועט דאך ווייי טאהן, וועט בא עם דורך גיין די לינג ווילקייט, אבער דאס וועט דאך עם ווייי טאהן,

וואס האט מען געפאלן אף א המצאה, לערנט מען זאך אז מ'זאל קאנען האלטן א ביקס, און קאנען שיסן און טרעפן, און ווען גייט ער טרעפן ניט ער שיסט זיך, ער שלעט אין א חי'ה, ער וואלט געשאסן אין א מענטשען אויכעט אבער דעמולט וואלט מען עם אריינגעזעצט, א חי'ה וועט דאך עם ניט שיסן, ניט אריינזעצן, גייט ער אין וואלד, ס'איז דאך א זאך וואס האט קיין ארט ניט אין אנשיות - און ניט נאר מ'זעצט ניט ארײן דערפאר אין "דזיייל" ווי מ'זאגט דאס דא, מ'זאגט עם ניט אז ער ניט בגדר אנושיות, וואס הייסט דו נעמסט א בעל חי, און מאכסט עם פאר א בעל מום, נעמסט א בעל חי אוין די ביסט עם מצער, נעמסט א בעל חי און דערהארגעסט עם, אן קיין תועלה בדבר, ניט וואס ער עסט פון די פלייש, די איינציקע תועלת, איז אזוי ווי ער האט שיין אלץ אפגעטאהן, ער האט שוין מער ניט וואס צו טאהן, קלייבט ער צוזאמען אחוזת מרעהו, און מ'פארט ארויס בשדה וביער, און מ'שיסט.

און ס'איז אזוי איינגעשטעלט אין סדר החברה, אז ניט דאס ווערט אויסגערעכנט פאר א פשע, אפילו ניט פאר קיין קליינעם פשע, מ'זאגט "הו הא" ער איז א גרויסער האנטער, וואס פון וואנענט ווייס ער אז ער איז א גרויסער האנטער, ער גייט אריין צו עם אין צימער זעט ער אז דא איז ארוף געשטעקט א קאפ, וואס ער האט דער הארגעט אט די חי'ה און דא שטעקט א הארן פון א צווייטע חי'ה וואס ער האט דערהארגעט, וואס דא פאדערט זיך צו פארשטיין וואס איז דא אזוי די גרויסקייט, דער אויבערשטער האט דיר באשאפן מיט א שכל, כדי דו זאלסט נוצען דעם שכל, און בויען די וועלט,

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
שיחות קודש - תשל"ב א: שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק (2) {2} עמוד מס: 456 הודפס ע"י אוצר החכ

האסטו געגומען דעם אויבערשטנס מתנה, און האסט דערמיט אויס געלערנט זאך ווי אזוי צו מזיק זיין, און ווי אזוי צו חרב מאכן, און האסט זאך ניט באגנוגנט מיטן לערנען אליין, האסט דערנאך אויסגענוצט די געלט, און די חכמה און דעם כח וואס דער אויבערשטער האט דיר געגעבן, מיט דעם ביקס וואס דער אויבערשטער האט דיר געגעבן, אף גיין און אויף זוכן א בעל חי, וואס קאן דאך ניט שטעלן אנקעגן דיר און דו וועסט באוויזן דעם קונץ, אז דו וועסט עם מאכן פאר א בעל מום, און הארגענען,

קומט צוגיין אט דער איד וואס קאן לערנען תורת ה', און קאן ברייגגען צדק וישר בעולם, און ער דערזעט א גוי, וואס ער האט דערהארגעט אזויפיל חיות, און אזויפיל עופות, און האט מצליח געווען מיטן ערשטן שאס האס ער שוין געטראפון און גע'הרג'ט דעם בעל חי, געמאכט עם א בעל מום, און ווערט בא זיך אראפ געפאלן, ער איז א "יושב אוהל" ער קאן מער ניט ווי לערנען תורה, מער ניט לערנען תורה, און אז מ'דארף חרוב מאכן א וועלט איז ער דערצו ניט מסוגל, ווערט ער בא זיך אראפגעפאלען, אז ס'קומט צוגיין אדער שיסער, און זאגט עם אז ער וועט עם בארלויבן, ארופשרייבן אויף עם יהודי אז עס שטייט אן ער זאל שטיין מיט אין זעלבן נוסח, אז ער הייסט יהודי, און ער הייסט יהודי, פארלירט ער זאך אינגאנצן, פאר דעם כבוד וואס מ'האט עם אגעגעבן, און ער גייט על כל דבר אסור, על כל דבר טיפש, ניט נאר ס'איז אסור דאס איז פשוט א טפשות, אבי מען זאל וויסן זיין אז ער איז ניט אראפגעאלן לגבי א גוי, והראי' אז דער גוי שטייט אן אז מ'זאל עם פארשרייבן יהודי, און מ'דארף זיך דינגען צווי יאר נאכאנאנט, פועל זיין בא א אידן, אז א איד איז ניט ערגער פון א גוי,

דער אמת איז, אתה בחרתנו מכל העמים, אט די גרויסקייט וואס איז בא גוים, אז מ'קאן הארגענען בעלי חיים, אין מיטן ערשטן ציל אן קיין השתדלות ווארום ער האט אגעגעבן צוואנציק יאר, אף לערנען זאך, "בכדי צו הארגענען בעלי חיים, איז בא זיי איז דאס א דבר גדול, און בא א איד, איז דאס א איסור מן התורה מזיק זיין א בעל חי, אפילו זבובים ויתושים וכו', סיידן ס'איז א דבר א מזיק, אבער להנאתו זאל ער אימיצען מזיק זיין, איז ווי דער סיפור הידוע פון נשיא דורינו מיט דעם רבין נ"ע אז ער איז געגאנגען שפאצירן, און מצד דערויף וואס ער איז געווען פארטראגן הערן וואס דער פאטער - דער רבי נ"ע - האט געזאגט דעם שווער, האט ער אגעריסן א גראזעל, אזוי האט אנגעהייבן רייסן די בלעטלאך האט עם דער רבי נ"ע אפגעשטעלט אין מיטן רעדן וועגן א ענין אין חסידות, און האט אנגערופן מיטן נאמען און געזאגט היהכן, וואס הייסט מ'נעמט און מ'רייסט אפ, א גרעזל, אגרעזל, ניט א בעל חי, און מצד דערויף וואס ער איז געווען פארטראגען אין א ענין פון תורה, וואס איז אינגאנצן ניט געווען במזיד ניט בכוונה וכו', ער איז געווען אין אן אנדער ענין אבער ס'רעדט זיך וועגן א אידן וואס הייסט ער איז מזיק א בריאה של הקב"ה, זאל זיין טאקע א בעל חי, ער קאן זיך ניט שטעלן אנקעגן עם, דאס גיט עם רשות אף מזיק זיין עם? מאכן עם פאר א בעל מום צונעמען בא עם די חיות, זאגט מען נאך מערער אפילו א דבר צומח.

און האט דא דארף מען הארעווען מיט א אידן וואס אזוי גייט מען ארום און מ'שרייט אז ס'איז ניט שייכות זאגן אז די גרעסטע חכמה ליגט בא זי, און די גרעסטע דימוקרטיה ליגט בא זיי, אין די גרעסטע זאך ווי אזוי מ'דארף מגין זיין על האמה ליגט בא זי, דערנאך אז מ'דערזעט א גוי, און דער גוי שטעלט זיך ניט אנקעגן, אז מ'זאל אף עם פארשרייבן יהודי, זוכט מען אויס אז מיט דעם וועט מען מציל זיין כלל ישראל, דערמיט וועט מען דערווייזן אז מען איז א דעמוקרטישער פאלק, און דערמיט וועט מען מציל זיין שלום בית וכו', ווי גערעט שבח (בשלח) מ'שיט קראסין אויף א פייער גדול, וואס שטעלט אין סכנה דעם קיום פון פערצן מליון אידן.

וכאמור דער יסוד כל העניינם איז מ'האט ארויסגענומען פון סידור דער "אתה בחרתנו" ער זאגט עם "ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו", און אז ער הויבט זיך אן טראכטן ער איז דער "אתה בחרתנו", ווערט ער בא זיך אראפגעפאלן, לוידער איז

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה
שיחות קודש - תשל"ב א: שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק (2) { 2 } עמוד מס: 457 הודפס ע"י אוצר החכמה